

Gyöngélkedő és beteg szobrok

Vörösmarty és Semmelweis fázik –
A bronzszobrokat simogatni kell –
Szobrok tolvajai

A szobrok az örökkévalóság jelképei. Ellentétben a romlandó porhüvellyel, mely rövid idő alatt összeroskad és megsemmisül, arra mutatnak, hogy az eszme, az érzés, melyet ők képviselnek, állja az időt, korok viszontagságait, dacol az enyészettel.

De azért a szobrok is betegeskednek, alá vannak vetve a mulandóság törvényeinek, akár a közrendű halandók, akik között ezek „szerepet játszanak”. Legfőleg azt lehet megállapítani, hogy köztük is vannak egészségesebbek, keményebbek s gyöngébbek, finomabbak, akiknek a fúvó szél is megárt.

Beszélgetünk illetékes helyen, ott, ahol a szobrok ápolásával foglalkoznak.

– Mi a szobrok leggyakoribb betegsége?

– A kőszobroké a meghülés.

– Hogyan, a halhatatlanok is meghűlnek, náthát kapnak, sőt talán tüszkölnek is?

– A hideg és a nedvesség együtt porlasztja, szétrepesztja a kőszobrokat. Főképp a márvány nem bírja el éghajlatunkat. Olaszországhoz van az szokva. Északon alig látni márványszobrokat. Koppenhágában például már egy sincs.

– Mivel ápolják márványszobrainkat?

– Külföldi példára elhatároztuk, hogy télvíz időn vékony sztearin- és mérszréteggel kenjük be őket. Vörösmarty és Semmelweis szenved legtöbbet a fagytól és a nyiroktól. Az idén azonban még csak befödjük ezeket a szobrokat.

– Melyik a legrégebbi pesti szobor?

– Egy Szűz Mária szobor a 16. század elejéről, 1702-ből, mészkőből, ismeretlen mester műve, a Krisztina téri templom mellett. Ez a múzeumba került, s ma csak hasonmása áll ott. Óbudán a Szentlélek téren van egy Szentlélek-szobor, pestis-emlék 1740-ből. Ez is töredezik már.

– Mivel tisztogatják a kőszobrokat?

– Ezekhez nem nyúlunk. A márványszobrokat egyszerűen lemossuk szappanos vízzel. Viszont a bronzszobrokat azért kell rendszeresen ápolni, hogy kiütközzék rajtuk a szép zöld patina. A bronzszobrokra tojásbélyes vékony réteg rakódik le, mely később magától is lepattogzik, s akkor kezdődik a patinásodás folyamata. Külföldön művi úton segítik elő ennek a rétegnek eltávolodását, de ez költséges. Megemlíthetem, hogy a patinásodást leginkább az mozdítja elő, ha a szobrokat emberi kezek érintik, simogatják. Ez az eleven szeretet – úgy látszik – a szobroknak is jól esik. Például a Széchenyi szobor mellékalakjai gyönyörűen patinásodnak, mert a játszódozó gyermekek hozzáférhetnek és ölelgethetik, pajtáskodhatnak velük. Sajnos eddig úgy helyezték el bronzszobrainkat, hogy azok a gyermekek számára megközelíthetetlenek. Most – a napokban – került fölállításra a Gellért-hegyi új játszótéren egy bronzkút azzal a gondolattal, hogy azon állandóan mászkálhatnak a gyermekek. Braunschweigban van egy óriási péklegény szobor bronzból, abba reggeltől estig gyermekek csimpaszkodnak. Csodálatosan patinásodik.

– Melyik a világ legnagyobb szobra?

– Amerikában egy egész hegyből szobrot faragtak ki.

– Merényleteket követtek-e el szobraink ellen?

– Politikai merényletet a Hentzi-szobor ellen. A kommunisták annak idején ledöntötték, megrongálták Ferenc József alakját, úgy, hogy a szoborrész, amikor kijavította, át is alakította művét: ma Ferenc József nem huszáruhában van, hanem palástban. Egyébként a bronzot rongálják. A Disznófő melletti Kossuth szobor bronzreliefjét el akarták lopni, de csak feszítették, meggörbítették. 1925-ben pedig egy reggelen az őrszemes rendőr észrevette, hogy a Washington szobor sasa hiányzik. Később a sast megtalálták a liget fái közt. A tolvaj oda rejtette, nem bírta elvinni. Olyan nehéz volt.

– Hány szobor van ma Budapesten?

– Huszonhárom egyházi szobor, ötvenkettő bronz emlékszóbor, huszonkilenc kő emlékszóbor, huszonhárom díszszobor, összesen százhuszonhét. Ezenkívül huszonegy díszkút és hetvenkettő emléktábla.

– Milyen új szobrokat szándékoznak fölállítani?

– Mindenekelőtt Rákosi Jenő szobrát, melyet Rothermere lord ajándékozott a nemzetnek, Stróbl Zsigmond művét, az Erzsébet körúton, aztán Prohászka Ottokár szobrát a Károly kertben.

- Melyik a legnépszerűbb pesti szobor?
- Anonymusé ...

1930. november 27., csütörtök, 6. old.

Gesztenyesütők

Beszélgetés a legöregebb budai gesztenyes nénival

Éjszakánkint, amikor hazafelé ballagunk, az utcasarkon látunk egy vörösen izzó, leláncolt boszorkányüstöt, mellette egy kis széket, oldalt a homályban egy zsákocskát. A gesztenyesütők tanyáznak itt. Ez a kép – a maga regényes különösségében – nem változott meg akkor, mikor körülötünk minden megváltozott: gyermekkori emlékeket ébreszt bennünk, a tizenkilencedik század ízét.

Sok szegény embernek ad kenyeret ez a boszorkányüst.

Fölvilágosításért fordultunk a központi városházára, és ott azt a választ kaptuk, hogy a gesztenyesütők a közlekedési ügyosztályhoz tartoznak. (Talán azért, mert közlekedési akadályok?)

Mindenesetre utcai árusok. Az előjáróságok a maguk hatáskörében adják ki nekik az engedélyt. Föltétel az, hogy valaki legalább 1914 óta Budapesten lakjon, budapesti illetőségű és büntetlen előéletű legyen. Többnyire rokkantak jutnak hozzá az engedélyhez.

Hány gesztenyesütő van Budapesten? Ezt kerek számban nehéz kifejezni, mert az árusok állandóan hullámznak. Annyi bizonyos, hogy több mint ezer engedélyt adtak ki. Legtöbb engedély a hetedik kerületre esik. De sokan árusítanak gesztenyét engedély nélkül is. Ez hozzátartozik Budapest nagyvárosi képéhez. Minden nagyvárosban színes, cifra képet nyújt az utcai árusok sokadalma. Londonban a koldusok, rokkantak színes írónnal tájképeket, portrékat rajzolnak az aszfaltra, Párizsban a nagykörutakra is kira-